Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St, Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
УНСоюз (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 193. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 11-го ЖОВТНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, OCTOBER 11, 1983 No. 193. VOL. XC.

Назначено нового ректора Української Малої Семінарії

Рим, Італія (УПБ). — О. д-р Михайло Пришляк, Салезіянин, став ректором Української Папської Малої Семінарії в Римі.

Новий ректор народився 30-го вересня 1922 року в Ніновичах, повіт Ярослав, коло Перемишля, гімназійні студії почав у Перемишлі, приїхав до міста Івреа, Італія, 13-го липня 1938 року, де закінчив гімназію, а 1943 року вступив до Згромадження Отців Салезіян. Богословські студії закінчив ліценціятом в Папському Григоріянському Університеті, а 8-го грудня 1954 року бл. п. Архиєпископ Іван Бучко рукоположив його на священика. Доктор філософії і політичних наук, професор Папського Салезіянського Атенею (1964-66), автор численних наукових праць переважно в італійській мові з філософії, соціології й педагогії, останніми роками викладав філософію і історію на Салезіянському клясичному ліцею в Мачераті, де від 1975 року є асистентом і науковцем - дослідником при державному університеті.

Декретом з дня 24-го серпня 1983 року Головна управа Салезіянського Чину, в порозумінні зі Священною Конгрегацією для Східніх Церков, іменувала о. д-ра М. Пришляка ректором Української Папської Малої Семінарії в Римі. Офіційно введено нового ректора в уряд 12-го вересня ц.р., а 15-го вересня українські Отці Салезіяни попрощали дотеперішнього ректора о. Володимира Гришина, який керував Малою Семінарією від смерти бл. п. архимандрита Степана Чміля 22-го січня 1978 року.

Ректорами Української Папської Малої Семінарії досі були: Владика Андрій Сапеляк (1956-61), о. архимандрит С. Чміль (1961-67), о. д-р Василь Сапеляк (1967-76), о.архимандрит С.Чміль (1976-78) і о. В. Гринишин (1978-83).

Швайцарська преса згадує Голод в Україні

Джерзі Сіті, Н.Дж. — Відома швайцарська франкомовна газета „Газет де Льозанн" з 27-го і 28-го серпня 1983 року помістила довшу статтю про „50-річчя етноциду українців", яку написав її начальний редактор, Дж. П. Шено.

На вступі чорним друком написано, що „совєтська влада тому 50 років секретно зорганізувала один з найважливіших голодовбивчих злочинів в сучасній добі, жертвою якого впало від 5 до 8 мільйонів українців, тому тільки, що вони були проти колективізації їхніх господарств".

Він згадав, що українці у вільному світі плянують маніфестації в Лондоні, Парижі і Мюнхені та що українська громада в Швайцарії відзначатиме ці сумні роковини 2-го жовтня ц.р. в Берні, де єпископ Михайло Гринчишин, український католицький екзарх для українців Франції, країн Бенелюксу і Швайцарії, буде головним промовцем.

В самому тексті автор Шено згадує про ряд творів, які описують голодову трагедію України — твір Василя Барки „Жовтий Князь", „Афера Кравченка" пера француза Гійома Мальорі, „Сталінізм" росіянина Роя Медведєва та „Розбита Імперія", пера француженки Гелени Карер-д'Енкосс і інших.

Пригадуючи 1933 рік, Шено наводить репортажі чужинецьких кореспондентів, які широко описували катастрофальний і штучний голод в Україні в таких знаних європейських часописах, як „Кельнише Цайтунг" „Лє Матен", „Дейлі Експрес", „Журналь де Женев", „Газет де Льозанн" і інші.

В тому самому дусі згадливий швайцарський редактор помістив свою статтю 30-го серпня 1983 року в широко відомій швайцарській газеті „Журналь де Женев", яка була одною з визначніших західньо-европейських газет, що широко писала про голод в Україні.

КУБА ПЕРЕГОВОРЮЄ З ПОВСТАНЦЯМИ В НІКАРАҐУА

Мехіко Сіти, Мехіко. — Високі офіційні представники Куби відбули цілий ряд зустрічей з представниками протисандіністської повстанської групи, щоб обмінятися поглядами і зважити можливості майбутніх переговорів між повстанцями і сандіністами Нікарагуа.

Згідно з повідомленнями дипломатів і лівих джерел у Центральній Америці, зустрічі з представниками збунтованого колишнього командира Едена Пастори Гомеза відбувалися на протязі останніх кількох місяців. Ці зустрічі започаткувала Куба. Хоч розмови під час зустрічей вважають за „тільки пробні", вони вказують на значну зміну в поставі Гавани і Манагуа відносно Демократичного революційного союзу Пастори.

В минулому уряд Нікарагуа постійно відкидав заклики повстанської групи Пастори, яка базується в Коста Ріці, до переговорів про злагіднення радикального і прокубинського політичного курсу в Манагуа. Ця відмова вислухати Пастору, як він сам заявляє, змусила його взятися за зброю і виступити проти своїх колишніх бойових друзів-революціонерів.

Згадані джерела говорять також, що Куба повідомляла сандіністський режим у Манагуа про свої зустрічі з повстанцями, не зважаючи на те, що були явні вказівки на те, що сандіністи не виявляли ентузіязму до цих кубинських заходів.

Кубинські кроки співпали правдоподібно з такими ж кромаки і зміною ставлення до групи Пастори з боку офіційних представників Адміністрації президента Роналда Регена. Донедавна члени групи Пастори нарікали на те, що Вашингтон ігнорує, а допомога протисандіністським групам спрямовується тільки повстанцям Демократичного фронту Нікарагуа, який базує свої основні сили в Гондурасі.

Але недавно вперше за останні три місяці, згідно з повідомленнями американських дипломатів і джерел групи Пастори, представники американського посольства в столиці Коста Ріки Сан Хозе старалися зустрітись з представниками групи Пастори, особливо з головним її лідером Альфонсом Робельом Кальєхасом, колишнім членом нікарагуанської хунти.

Спеціялісти не радять продавати офензивну зброю Китаєві

Вашингтон. — З'єднані Стейти Америки не повинні накидувати китайцям продаж модерної зброї і технології, що їх у випадку потреби можна застосувати для військових цілей, а радше концентруватися на поширенні торгівлі такої технології, яка допомагала б Китайській Народній Республіці розбудувати її економію і сільське господарство, — кажуть деякі американські дослідники закордонної політики і відносин ЗСА з іншими державними світу.

У звідомленні так званої Дослідної атлантійської ради, очолюваної колишнім асистентом державного секретаря Алексісом Джансоном говориться, що при необережній оцінці американських стратегів може витворитися небезпечна ситуація у якій КНР, за допомогою ЗСА, створить таку мілітарну модерну силу, яка в майбутньому загрожуватиме багатьом народам світу, в тому числі також Америці. Очевидно, сьогоді існування такої мілітарної сили КНР, або Японії було б корисним, бо така сила могла б протиставитись великій військовій силі Совєтського Союзу, яка вже безпосередньо почала загрожувати багатьом народам Азії, — говориться далі у звідомленні, — але уклад сил в світі може різко змінитися і тоді така максимально розбудована китайська мілітарна сила стане загрозою для ЗСА, а навіть Европи. Дослідники не мають нічого проти продажу зброї для Китаю, але тільки такої, яка потрібна для оборони країни.

Державний секретар Каспар Вайнбергер, який минулого тижня відвідував Пекін, висловився в користь продажу американської технології і зброї для Китаю та випрацювання такої тактики, яка наблизила б обидві країни не тільки політично, але також військово.

Китайці однак зустріли пропозицію Вайнбергера без великого ентузіязму, кажуть співробітники секретаря Департаменту оборони, а навіть заявили, що вони не зацікавлені жадним військовим аліянсом із ЗСА.

„Така заява, — кажуть дослідники, — повинна не тільки насторожити Адміністрацію президента Роналда Регена, але стати приводом до глибшої студії китайсько-американських відносин на військовому відтинку".

Дослідча атлантійська рада є непартійною і не пов'язаною з Урядом установою, яка займається опрацюванням рекомендацій для ЗСА, країн Західньої Европи, Японії, Австралії і Нової Зеляндії.

Л. ВАЛЕНСА ПРИГОТОВЛЯЄ НОВУ ТАКТИКУ

Ґданськ, Польща. — Засновник і колишній лідер забороненої вільної профспілки „Солідарність", а тепер лавреат нагороди Нобеля Лех Валенса заявив у четвер, 6-го жовтня, що він розпочне, як він висловився, „ефективнішу тактику", щоб відродити робітничу профспілку „Солідарність" 16-го грудня.

На пресовій конференції в церкві поблизу корабельні в Ґданську Валенса відмовився дати подрібці свого пляну, заявивши лише, що нова тактика буде „цілком мирною".

„Ми хочемо зібрати якнайбільше людей", — сказав Валенса. „Можливо я буду виступати з тюрми, можливо у польському телебаченні".

В той час, як нагорода Нобеля для Валенси була підбадьоренням для морально пригнічених прихильників „Солідарности" і великим клопотом для польських комуністичних властей, важко буде Валенсі здійснити свої пляни, перейти від слів до діла.

Хоч „Солідарність" володіє почуттям вірности мільйонів поляків, уряд все таки зумів зламати профспілку і зневірити багатьох її прихильників. Багато звернень підпільної літератури закликають до переоцінки стратегії і тактики, радячи, що політична опозиція повинна готувати себе до затяжної довготривалої боротьби.

Польський уряд у своїй першій реакції на нагороду Нобеля, дану Валенсі, видав заяву-коментар, в якій говориться, що робляться спроби використати найменшу нагоду, щоб викликати неспокій в Польщі, та обвинувачується Нобелівський комітет у „дозволі перетворити себе в знаряддя гри конфронтації проти Польщі і соціялізму".

Стоячи під церквою св. Бригіди коло напису „Нобель", заквітчаного польськими національними прапорами, Валенса гордо заявив, що нагорода була дана „польському народові".

Захищаючи свої пляни на майбутнє, особливо на 16-го грудня, другу річницю відкриття 1981 року пам'ятника в честь загиблих робітників у 1970 році, Валенса, між іншим сказав: „Я завжди залишуся Валенсою і буду боротися за мої ідеї, але мирними засобами".

Дж. Ватт зрезигнував

Санта Інез, Каліф. — Секретар Департаменту внутрішніх справ Джеймс Ватт подав у неділю, 9-го жовтня, резиґнацію зі свого становища, закінчивши цим тритижневу контроверсію, яка виринула після його заяви, що комісія громадянських прав складається із „негра, жінки, двох жидів і одного каліки".

Дж. Ватт у товаристві своєї дружини Ліллані, прочитав репортерам, які зібралися тут на його „ренчі", листа, якого він передав до Білого Дому. Резиґнацію Дж. Ватт прийняв президент Роналд Реґен, заявивши, що Ватт буде працювати в Департаменті, поки буде призначено його наслідника. Президент заявив, що праці Дж. Ватта, як секретаря Департаменту внутрішніх справ, була „надзвичайною". Як можливого наслідника Дж. Ватта називають Мануеля Лужана, республіканця зі стейту Ню Мексіко.

У СВІТІ

БРАЗИЛІЯ ОСЯГНУЛА порозуміння з американськими і европейськими банками відносно п'ятирічного періоду відкладення сплати величезного боргу в сумі 90 більйонів долярів. Міністер фінансів Бразилії повідомив також, що високі службовці бразилійських банків ведуть переговори у Вашингтоні з банками-кредиторами про опрацювання подробиць нової позички в сумі 12 більйонів долярів. Бразилія є найбільшим боржником серед країн, які розвиваються. Арґентина, як відомо, також винна західнім банкам 40 більйонів долярів.

ШВЕДСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК у четвер, 6-го жовтня, призначила нагороду Нобеля з літератури британському письменникові Вілліямові Голдінґові, авторові книжки „Лорд мух". Твори Голдінґа розкривають природу зла в людині. Текст говорив, що нагорода дається Голдінґові „за його повісті, які ясною реалістичною мистецькою розповіддю, різновидністю та універсальністю уяви, описують людську долю в сучасному світі". Голдінґ довідався про нагороду в місцевості Вілтшаєр, Англія, де він живе і працює. Його нагорода є сьомою нагородою англійським авторам за їх вклад у літературу від часу заснування нагород Нобеля в 1901 році. Цьогорічна нагорода дорівнює 191,815 долярів. Один із 17-ох членів жюрі публічно не погодився з цьогорічним вибором в ділянці літератури.

КИТАЙ ТА СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ розпочали нову серію переговорів, метою яких є налагодити нормалізацію відносин між цими двома країнами. Перші враження з переговорів такі, що Китай вимагатиме від Кремля зменшити кількість своїх ядерних ракет уздовж кордону з Китаєм, виведення військ з Афганістану, припинення агресії В'єтнаму в Камбоджі та полагодження інших проблем.

НАДІЇ НА ШВИДКЕ відновлення переговорів про об'єднання Кипру розвіялися в четвер, 6-го жовтня, як президент цієї острівної країни Спірос Кіпріяну вилетів з Ню Йорку, не відповівши нічого на пропозиції лідера турецьких кипріотів. Кіпріяну зустрівся в четвер вранці з генеральним секретарем ОН Хавіє Перезом де Куєяром і заявив через свого міністра закордонних справ Джорджа Якову, що він не хоче починати розмов з турками поки не буде „розумної надії" на успіх.

АРҐЕНТИНЦІ, НАЛЯКАНІ великими боргами своєї країни чужоземним банкам, поспішили до своїх банків, щоб вибрати свої заощадження в долярах, і тим самим опорожнили каси арґентинських банків. Паніка виникла тоді, як по столиці пролетіла чутка, що уряд націоналізує чужоземні обмінні нагромадження так, як це зробило минулого року Мехіко під час подібної валютної кризи.

ОПУБЛІКОВАНІ ПОВІДОМЛЕННЯ офіційних представників Вашингтону говорять, що з совєтських портів випливли пароплави з тактичними бойовими ракетами типу СС-21, які правдоподібно призначені для Сирії. Такий тип ракет перевозиться на спеціяльних тракторах-тягачах, а їхній радіус обстрілу є 70 миль. Такі ракети Совєтський Союз недавно вперше розмістив за межами СССР на території Східньої Німеччини.

БУНТ ПРОТИ ЛІДЕРА Палестинської Визвольної Організації Ясіра Арафата в рядах фракції Фата триває далі та поширюється. Ще 30 старшин Фата приєдналися до збунтованих раніше палестинців, подають джерела бунтівників. Ті самі джерела говорять, що група старшин, яка перейшла на сторону бунтівників, творила хребет вірних Арафатові палестинських частин.

16 ОСІБ ЗГИНУЛИ ВІД ВИБУХУ БОМБИ В БУРМІ

Рангун, Бурма. — Велико сили бомба, призначена правдоподібно для вбивства південнокорейського президента Чан Ду Гвана, вбила 16 осіб корейської делегації, включно з чотирма міністрами, а сам президент, запізнившись на церемонію покладення вінка на кладовищі, оминув смерти чи поранення.

Політичні спостерігачі кажуть, що це вже другий акт терроризму на протязі останніх шістьох тижнів звернений проти південнокорейських високих речників. Уряд Південної Кореї і сам президент Чан негайно обвинуватили Північну Корею за цей випадок і заявили, що Сеуль, спільно з іншими країнами намагатиметься вияснити ситуацію і знайти справжніх злочинців. Президент Кореї покликав спеціяльну комісію і попросив про співпрацю також американських спеціялістів, які розпічнуть докладне й інтенсивне слідство в тій справі. Покищо південнокорейський кабінет відбув чотири поспішні засідання, але речники уряду не подали до загального відома висліди нарад. Представник уряду, у зустрічі з пресою заявив тільки, що „ми не будемо самі в пошуках за злочинцями і ми знайдемо докази, щоб пришпилити північних комуністів, які напевно були виконавцями цього масового і брутального злочину, подібного до масового морду 269 осіб на пасажирському літаку 1-го вересня ц.р., зістріленого тими ж комуністами із Совєтського Союзу, які ще й досі належно не покарані вільним світом".

Амбасадор З'єднаних Стейтів Америки в Сеулі Ричард Вокер заявив, що світ знову став свідком брутального злочинства після недавнього зістрілення пасажирського літака. Він заповів, що американський Уряд повинен включитися повною силою в акцію відкриття злочинців, які поставили собі за завдання силою зброї і міжнародним тероризмом змінити систему світу.

У зв'язку з цим терористичним актом, генеральний штаб південнокорейської армії наказав поставити у стан поготівля усі армійські частини, а також повідомив про це головнокомандувача американських частин в тій країні про стан поготівля. Південна Корея, як відомо, втримує під теперішню пору 60,000 вояків і 100,000 поліції. Побоюючись військової провокації з боку Північної Кореї, президент Чан повідомив про цю можливість Вашингтон, бо напруження між півднем і північчю значно зросло в останньому часі.

Центральний уряд Індії перебрав правління стейтом

Ню Делі, Індія. — Центральний уряд Індії розпустив місцевий уряд у стейті Пунджаб у четвер, 6-го жовтня, і перейняв пряму контролю стейту, намагаючись тим самим припинити триваючі вже понад рік релігійні та політичні заворушення і безпорядки.

Такий крок уряду наступив після нового вибуху актів терору в середу і четвер.

Вводячи так зване президентське правління, уряд прем'єр-міністра Індіри Ганді старається навести порядок у цій економічно важливій частині країни, індійських житниці, де войовничі сіґхи активно і рішуче вимагають автономії для Пунджабу. Їх войовничі виступи почалися ще в серпні минулого року і з невеликими перервами тривають дотепер. В останніх виступах загинуло понад 175 осіб у наслідок збройних виступів і безпорядків.

Згідно з конституцією Індії, президентське правління можна вводити на шість місяців, коли виникає тривожна ситуація. Пряме президентське правління дозволяє центральному урядові використовувати всі наявні у нього засоби для наведення законного порядку, включаючи армію.

Покищо конституційні права залишаються в силі в Пунджабі. Але адміністрація стейту, очолювана головним міністром Дарбара Сінґхом, була усунена, а діяльність асамблеї стейту — припинена. Асамблея буде відновлена і будуть проведені нові вибори після закінчення періоду президентського правління, яке може бути законно продовжене ще на два 6-місячні періоди, якщо того вимагатиме положення.

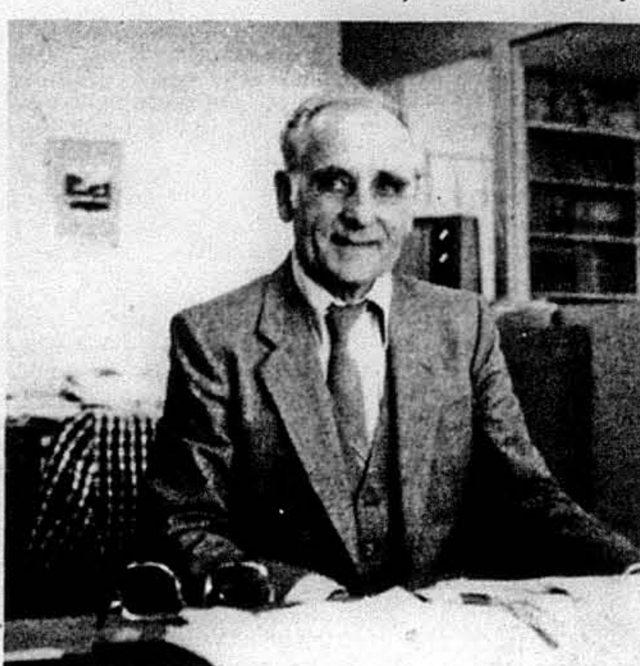
Сіґхи переважають у стейті Пунджаб, а тому вимагають більше національних і релігійних прав у порівнянні з пануючою індуською меншістю.

Впроваджуючи президентське правління, уряд Індіри Ганді доказав, що він і правляча партія Конгресу не здатні опанувати ситуацію в Пунджабі.

Хор „Прометей" готується до нового мистецького сезону

Джерзі Сіті, Н. Дж. (Л. В-а). — Перед недалеким концертом хору „Прометей", який відбудеться у Філядельфії в суботу 15-го жовтня, а в Ню Йорку, в залі Купер Юніон, в суботу, 22-го жовтня, відвідав голова цього хору Омелян Татунчак — він є основник його 20 років тому і співак у тенорах — відвідав у середу, 5-го жовтня, редакцію щоденника тут, щоб розповісти про грядучий цей Ювілейний концерт, яким підсумовує заслужений хор „Прометей" 20-річчя славної діяльності невтомного пропагування української пісні серед своїх земляків і серед неукраїнського світу.

Омелян Татунчак — великий ентузіяст свого мистецького колективу, не втомлюється розповідати про свій улюблений хор, пригадуючи вже пройдений шлях, спиняючись докладно на сучасній мистецькій праці й плянуючи на майбутнє, бо „Прометей", під диригентурою незвичайно талановитого й вишколеного молодого професійного диригента Михайла Дляболи ги йде все більше й більше до примарливих висот, де царить досконалість.

Омелян Татунчак, голова „Прометея", на розмові в редакції.

У Ювілейному концерті хор „Прометей" виконає такі шедеври українського хорового мистецтва: композитора Лірина — „Хваліте Бога", сольо Омелян Татунчак; Кирила Стецевка — „Молітесь, Братія", на слова Т. Шевченка, молитва Благочинного з „Гайдамаків", сольо Ігор Кушнір; Михайла Дляболи „Три Думи", слова Івана Гнатюка, а саме: „Дума про вірність", „Дума про перелюбство" і „Дума про кохання", соліст — Омелян Татунчак, Іван Павлічка, Ігор Кушнір, Мирон Касіян; і на фінал — твір „Вибір Гетьмана" Кирила Стеценка „У неділеньку святую" ... (до слів Т. Шевченка), сольо Ігор Кушнір.

Програма, що буде поділена на дві частини, включає в першій частині виступ піаністки Ірини Пелех-Зварич з творами В. Косенка — „Куранта Е-Моль" і „Етюд Фіс-моль"; Л. Ревуцького — „Прелюд Ес-дур" оп. 7 ч. 1 і „Прелюд Б-моль" оп. 7 ч. 2.

В другій частині програми піаніст-віртуоз І. Пелех-Зварич виконає Ф. Ліста „Вальс Мефістофеля".

Про сам хор найголовніше розповідав гість в „Свободі" приблизно так: „За останні 20 років існування хору „Прометей". Хоч це не довгий вік, та коли брати до уваги труднощі, з якими прийшлось змагатися у зв'язку із хоровою роботою, — то це довгий уже час. Двадцять років гурт ентузіястів рідної пісні, випростувавши спину по щоденній праці, перемагаючи труднощі і недоліки, в умовах химерного еміграційного буття творить мистецтво, плекає на чужині рідну пісню. Не для особистої користи трудились ми двадцять років і не лише для приємности, але, вихвавши на чужину, почуваємося до обов'язку служити нашій Батьківщині

(Закінчення на ст. 4)

З'ЇЗД КОЛИШНІХ СТУДЕНТІВ ГРАЦУ І ЛЕОБЕНУ

Кергонксон, Н. Й. — В суботу й неділю, 29-го і 30-го жовтня ц.р., тут на оселі УНС відбудеться другий з'їзд колишніх студентів Грацу і Леобену. Початок з'їзду в суботу о год. 2-ій по полудні. У програмі: сходини, зустрічі, святочна вечеря з програмою, участь в Богослуженні тощо. Зголошення слід надсилати на адресу Союзівки: Soyuzivka UNA Estate, Foordemore Rd., Kerhonkson, N.Y. 12446 Тел.:(914)626-5641.

В АМЕРИЦІ

ДЕЯКІ ВИСОКІ УРЯДОВЦІ Адміністрації президента Роналда Регена переконані, що дальша доля секретаря Департаменту внутрішніх справ Джеймса Ватта буде залежати від обидвох палат Конгресу, які збираються винести одноглзгідну резолюцію з вимогою звільнення його з теперішнього становища. Якщо резолюція отримає велику кількість голосів в Сенаті і Палаті Репрезентантів, — кажуть ці урядовці, — то Президент буде змушений взяти її до уваги. Високі урядовці в Білому Домі, які не бажали бути названими, підкреслили, що Ватт правдоподібно сам зрезигнує, побачивши серйозність ситуації. Раніше Леррі Спікс, заступник пресового секретаря Білого Дому, намагався впевнити кореспондентів, що конгресова резолюція не матиме жадного впливу на Президента.

СЕКРЕТАР ДЕПАРТАМЕНТУ транспортації Елізабет Дол підтримує тенденцію піднесення віку молодих людей до 21 року, заки вони легально зможуть купити алькогольні напитки. В Конгресі існує переконання, що цю справу треба полагодити на федеральному рівні, щоб покінчити зі спекуляціями в стейтах, які раз знижують, а раз підносять вік молодих. Виступаючи на конференції автомобільної асоціяції, Е. Дол закликала до широкої і рішучої акції на цьому відтинку, щоб хоч частинно зменшити автомобільні випадки на шляхах, спричинені водіями, які вживають алькоголь. Вона підкреслила, що 78 відсотків спричинених трагічних катастроф є людьми віком від 17 до 24 років, в більшості після вжиття алькоголю, або наркотиків.

ДОСЛІДНИКИ ВСТАНОВИЛИ, що покищо немає можливости лікувати чи рятувати тих осіб, які стали жертвами хемічної речовини, так званого „жовтого дощу", що його, як кажуть речники Адміністрації у Вашингтоні, вживають совєти в Афганістані й інших країнах Південної Азії, зокрема в Камбоджі. Пентагон звернувся був свого часу до вчених в Академії Наук, щоб вони встановили чи не можна допомогти афганському народові забезпечити себе перед совєтською хемічною зброєю, яку Кремль наказав вживати у боротьбі з повстанцями і цивільним населенням, яке підтримує визвольний рух.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00.
UNA members $1 25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Лєх Валенса — лавреат нагороди Нобеля

Альфред Б. Нобель (1833-1896) шведський фізик, водночас промисловець, винахідник динаміту, зробив на свому винаході велетенський маєток і в завіщанні залишив 9 мільйонів долярів для шведської Академії наук, з тим, що відсотки з того капіталу мають щорічно йти на нагороду вибранцям з ділянок фізики, хемії, фізіології або медицини, літератури та за заслуги для миру. З призначенням такої нагороди пов'язана сума коло 180,000 долярів. Кількакратно признавано нагороду Нобеля одночасно двом, а то й трьом ученим і ту суму ділено між них. Першу нагороду Мирудали в 1901 році в п'яті роковини смерти Нобеля. Остання Нобелівська нагорода миру була призначена в 1973 році колишньому американському державному секретареві Генрі Кіссінджерові, водночас з одним північнов'єтнамським діячем, який проте її зрікся. На признання нагороди Нобеля безумовно складалися різні причини. Коли, наприклад, у 1924 році признали нагороду Нобеля з ділянки літератури польському письменникові Владиславові Реймонтові за його твір „Мужики" (вийвився в українському перекладі Павлика), то польська преса твердила, що це сталося завдяки польському амбасадорові у Стокгольмі, особистому приятелеві Реймонта, бо справедливість вимагала дати цю нагороду куди кращому письменникові Стефанові Жеромському за твір „Роріоłу". Коли у 1905 році нагороду Нобеля отримав польський письменник Генрик Сєнкевіч за його повість „Кво вадіс", то підкреслено, що це твір, в якому йдеться про вселюдські вартості християнізму й мучеництва перших апостолів, а не про самого Сєнкевіча,який в інших своїх творах (Трилогія) прославляв шляхетчину з її злочинною політикою. Нагороду Нобеля з літератури дістав, між іншим, німецький письменник Томас Манн, з жидівського роду, що його твори за часів Гітлера палили на костирі...

Признання нагороди Нобеля Лєхові Валенсі — це безумовно виклик на адресу польського диктаторського режиму генерала Войцєха Ярузельского і його московських законодавців. Але це не перший випадок признання такої нагороди противникові совєтського режиму. У 1958 році надали нагороду Нобеля з літератури Борисові Пастернакові за повість „Доктор Жіваґо" і совєтський уряд заборонив тому-немилому режимові — письменникові поїхати особисто перебрати нагороду за прийнятим урочистим ритуалом, при чому нагороджені виголошують короткі промови. Нагороди з ділянок хемії, медицини й літератури вирішує Академія наук у Стокгольмі, мирову нагороду надає 5-тичленна Комісія парляменту Норвегії в Ослі.

Лєх Валенса зискав собі міжнародне ім'я і признання за його вперту боротьбу за незалежність польського робітничого руху від комуністичної партії. Водночас у тій своїй боротьбі він виявив деяку поміркованість, бо перестерігав своїх однодумців і співробітників не йти задалеко і обмежитися тільки до вимог робітничого, а не політичного характеру. Коли заснована ним централя робітничих спілок в Польщі „Солідарність", яка добилася судового затвердження свого статуту, незалежного від компартії і уряду, висунула вимогу переведення плебісциту в Польщі для вирішення її режиму, то це було саме перетягнення струни: Москва не могла вже стерпіти це і призначила на голову компартії у Польщі, водночас на тамошнього прем'єра генерала Ярузельського, який проголосив воєнний стан, виарештував всіх противників режиму, включно з Валенсою, та перевів закон, що поставив „Солідарність" поза законом. У пресі появилася була вістка, що коли у реакції на вимогу плебісциту прийшла в Польщі військово-поліційна диктатура, то Валенса з гірким докором сказав своїм максималістичним співробітникам: „Маєте, чого ви захотіли".

Тепер мирова Нобелівська нагорода Лєхові Валенсі, електромонтерові в корабельних доках у Ґданську, це один з характеристичних проявів сучасної міжнародної атмосфери, яка звернулася проти Совєтського Союзу і його кремлівських володарів. Ця атмосфера огорнула й скандинавські країни, Швецію і Норвегію, дарма що вони наражені, за своєю географією, на найбільшу небезпеку від совєтського аґресивного імперіялізму. Нагороду Нобеля передають звичайно в столиці Норвегії Ослі (колись Християнії) у присутності короля. Цікаво, чи польський уряд дозволить Валенсі поїхати до Ослі на церемонію передачі нагороди. Цікаво теж, чи польський комуністичний уряд дозволить Валенсі розпорядитись отриманими разом з тією нагородою грішми (у Польщі це тепер величезна сума) — як йому сподобається. В усякому разі — це добра подія, бо це ще один характеристичний причинок до загальної у світі атмосфери — проти комуністичної диктатури, проти терору і насильства.

Іван Гвать

В УКРАЇНІ ПОГРОЖУЮТЬ ВІРУЮЧИМ УКЦЕРКВИ

I.

Преса совєтської України протягом останніх місяців з великою запопадливістю почала звертати „особливу" увагу на віруючих. У газетах значно збільшилася кількість статтей антирелігійного змісту в яких, інколи аж розпачливим тоном, наголошено „шкідливість" релігії для морального здоров'я „радянських" людей. Газети публікують серії статтей, у яких викривається „злочинний шлях" УКЦеркви. Пишуть часто про те, що єрархія УКЦ на Заході „співпрацює" з імперіялістами і мілітаристами й хоче війни проти рідного, українського — тут уже не „радянського" народу. Інколи постає враження, що між совєтськими газетами та журналами йде суперництво: хто напише більше антирелігійних статтей, хто більш — соковито.

Та нема в цих статтях нічого нового. Арґументація та сама, що її вживано ще в 50-роках: аґресивна примітивність. Ніякого оригінального підходу, ніякої свіжої думки —старе павутиння омани. Та ні, є все таки щось нове і важливе. У всіх статтях бодай раз міститься фраза: „як сказав товариш Андропов..." Андропов, як знаємо, вже встиг „щось" сказати. А раніше він багато „показав" і багатьох „наказав", значить — покарав. А коли у Москві Андропов сказав, то в Києві чи там у Львові, на провінції, думати вже не треба. Треба тільки виконувати.

От і беруться сучасні книжники за працю. Переписують, як колись, у давнину — тільки не „Слово о законі і благодаті" митрополита Іларіона, не „Повчання Мономаха дітям", не Псалтир. ...Переписують цитати з творів Маркса, Леніна, вперто оминають цитати Брежнєва (який також казав...колись), обов'язково додають: „як сказав товариш Андропов" і за допомогою закваски, що її у спадщину залишив Сталін, продукують, публікують — нове „повчання" для віруючих. Повчають київські та львівські журналісти в різний спосіб: то мирно прохають віруючих позбуватися „релігійного дурману", то ображають релігійні почуття віруючих, то їм погрожують. Досить, мовляв, цієї забави. Релігію ми з вас викорінимо,її терпіти не будемо, бо... Андропов сказав.

Коли мова про антирелігійні статті в центральній пресі України, то написані вони, так сказати, ще в стриманому тоні. Центральні газети попадають за кордон, треба ж показати, що „є характер". Інша річ — обласна і міська преса. Ці газети — не на „експорт", тільки для домашнього вжитку. На сторінках цих газет можна вилаятись на віруючих скільки завгодно. Там можна і ображати. І ображають релігійні почуття віруючих настільки, що це вже не подобається навіть деяким совєтським ідеологам. Та припинити цієї практики ображання віруючих неможливо, бо це явище — не нове, бо так робив уже Ленін. Отож, доводиться віруючим жити з цими виявами совєтського „гуманізму". А погрози? — Це також явище, що має добру традицію. Погрожував уже учитель Ленін. Зрештою, як втриматися режимові без погроз? Погрози — це інтеґральна частка насильницького панування комуністичного режиму. Розкажемо на одному прикладі, як воно практикується.

На сторінках львівської обласної газети „Вільна Україна" (На Захід не призначена) опубліковано статтю, переповнену лайками на адресу УКЦ і погрозами на адресу священика УКЦ о. Григорія Будзінського. Стаття, видно, настільки важлива, правда, не так змістом, як наміром, що її зміст переповіджено в газеті „Радянська Україна". Звичайно, переповіджено, зміст підчищено. Брудних лайок не згадано, бож цю газету читає і дехто на Заході. На щастя ми можемо користатися ориґіналом, тобто статтею з „Вільної України" (які ж іронічні слова: „Вільна Україна!)

Отець Г. Будзінський є секретарем Комітету на захист прав віруючих УКЦеркви, що його засновано на Україні восени минулого року. Голову Комітету — відомого правозахисника Йосифа Терелю заарештовано ще наприкінці минулого року. А тепер — виглядає — таку ж долю готують і о. Будзінському. Стаття має заголовок „Комівояжер духовного краму". Отож, таким „комівояжером" є, на думку львівського писаки, о. Будзінський, який „в пошуках клієнтури забирається у найвіддаленіші закутки Львівщини і сусідніх областей. Несе свій затхлий товар, як бродячий купець"...

В чому власне справа? Отож послухаймо, що пише газета „Вільна Україна": „Одного осіннього дня патруль прикордонної застави затримав невідомого. На звертання він ніяк не реагував — не чув і не розмовляв. Жадних документів при ньому не було". А, звичайно, треба знати, що то за люди мотаються поблизу „священного" совєтського кордону. То послухаймо, що далі сталось:

„Помістили його у Львівську обласну психіятричну лікарню з метою визначення стану здоров'я... Незабаром було встановлено не тільки діягноз — симуляцію глухоти, німоти і божевілля, але й особу затриманого — громадянин Будзінський Григорій".

(Продовження буде)

Ольга Кузьмович

Вашінґтонські окрушинки

(З олівцем, але без апарату)

• • •

Коли суботнім ранком мчалися зі всіх сторін країни автобуси повні українців у сторону столиці в загальному у них панувала тиша повна очікування. Як воно буде? Чи справді гідно згадаємо та пригадаємо іншим про жертви Великого голоду? Густа мряка і дрібний дощ насували ще одне питання: чи допише погода на Меморіяльну маніфестацію?

Але тим разом природа була з нами і коли ми зближалися до Вашінґтону, наче за помахом чарівної палички, мряка зникла, а в неділю ясне сонце кидало тепло і усміх на безконечні колони молоді та громадян, що маршували головними вулицями Вашінґтону. Здається, перші проміння ясного сонця пробилися в неділю крізь ранні хмари у тому моменті, коли д-р Іван Флис зі зворушенням зацитував слова поета: „Ти на ніч не дивись, бо яка б ніч взагалі не була на землі, прийде ранок колись..."

І це був наш ранок на просторій площі біля пам'ятника Вашінгтона!

• • •

Здається, ніде немає стільки демонстрацій, зібрань, походів як саме у Вашінґтоні — і всі вони хочуть в якийсь спосіб звернути увагу на „свою справу" Президента, членів Уряду та мешканців столиці. Ми привикли бачити їх на телевізійних новинках з транспарантами, вигуками і сутичками з поліцією. Як інакша була наша українська маніфестація у неділю. Спокій, повага, гідність, взірцевий порядок, ніяких бігань, вигуків, ніякого замішання. Не диво, що поліція не мала праці, за виїмком затримуваня на перехрестях вулиць автового руху. Щораз було чути від них слова здивування і ствердження, що „такого порядку та гідної постави ми ще тут не бачили".

Не лише порядком і гідністю маніфестації були здивовані поліціянти, але, приглядаючись довгим рядам молодих пластунів у їхніх приваблюючих око гуцильських киптарях, звірювалися нашим фотографам, яких було на вулицях подостатком, що давно не бачили стільки чарівних молодих дівчат.

• • •

Довгі колони маршуючої пластової і одумівської молоді звертали на себе увагу не тільки поліціянтів, але й усіх тих, що з авт чи хідників придивлялися надзвичайному походові. Їм було дивно і це завважували у своїх коментарях, що стільки молоді може в теперішньому часі так гарно виглядати та так себе гідно вести.

• • •

Інформації у пресі місцевій та-іншій, летючки та цілий Меморіяльний Тиждень дали таки пересічним американським горожанам поняття що таке був Великий голод, бо коли ми зібралися біля пам'ятника Тарасові Шевченкові в суботу на коротку програму, проїжджі автами питали, що це таке. Коли, однак, дістали вияснення, що ми українці, які завтра будемо мати Меморіяльну маніфестацію в 50-річчя штучно викликаного голоду в Україні, почули негайно відповідь: „О так, ми знаємо, ми читали про це в пресі".

• • •

Участь американських засобів масової інформації можна було завважити на кожному кроці: фільмові апарати, телевізійні камери слідкували за кожною частиною наших меморіяльних святкувань. Ось недалеко від почесної трибуни біля пам'ятника Вашінґтона завважуємо в часі програми, в неділю ранком якогось учасника маніфестації у вишиваній сорочці, що схвильовано говорить до відпоручника Білого Дому М. Блеквелла. Відразу біля них з'являється телевізійний репортер із трубкою, щоб накрутити розмову. Сергій Я. з Клівленду розказує зі сльозами в очах про те, як під час Великого голоду померли численні члени його родини і просить представника Президента зацікавити Білий Дім сильніше тим українським голокостом, що рівний жидівському.

Увечері в неділю хто вже наспів додому, мав нагоду бачити фрагменти маніфестації на різних телевізійних станціях.

• • •

У довгому марші від пам'ятника Вашінгтона до віддалі 500 стіп від совєтської амбасади взяли участь справді всі представники українського вільного світу в ЗСА, від наймолодших дітей з матерями до сивоголових очевидців Великого голоду: від західнього побережжя до східнього, з півночі і — теплої Фльориди. Поміж ними в осередку уваги побіч численних прапорів з чорними стяжками і чорних повітряних бальонів у маршуючих — три чорні труни з написом: „Сім мільйонів українців замордовано". — Яке потрясаюче враження зробили вони і на нас усіх.

• • •

У призначеній відстані від совєтської амбасади упорядчики спрямовують пластову молодь у бічну вулицю, а громадянство залишається, щоб вислухати заяву молодого члена Організаційного комітету. Треба подивляти як справно вив'язався зі своїм виїм-

(Закінчення на стор. 3)

Іван Я. Хамуляк

ЗА БІЛЬШ ЕФЕКТИВНО ДІЮЧИЙ СКВУ

„За десять до п'ятнадцять років відсьогодні, змаліють або і зникнуть впливи в громадах і ООЧСУ, ОДВУ і тим подібних політичних організацій, а залишаться Церкви, братські союзи, Союз Українок, Пласт, СУМА, ОДУМ, наукові інституції, музеї, як і професійні організації лікарів, інженерів, бібліотекарів, університетських професорів, адвокатів, журналістів, ветеринарних лікарів і подібних груп. Наберуть ваги і сили організації оборони прав людини. Ті всі інституції поповнятимуть люди молодшого покоління. Якщо навіть заіснують якісь політичні організації, то вони будуть також іншими, як ті, які існують сьогодні. Ми іноді бачимо вчора і нині, тим часом, ми повинні пробувати бачити нині і завтра".

Такі думки висловив автор цих рядків на нараді голов і представників Конференції Центральних Українських Академічних Професійних Товариств, яка відбулася в Ню Йорку в суботу, 24-го вересня.

Наради, які відкрив д-р Степан Ворох, як предсідник згаданої Конференції, і який їх передав новому предсідникові д-рові Любомирові Винареві, бо ротація перейшла на представника Української Американської Асоціяції Університетських Професорів, пройшли в дуже діловому інспіруючому дусі. Головною темою нарад в першу чергу були громадські і політичні справи нашої громади в ЗСА та в діяспорі. Особливою увагою відзначалася справа IV Конгресу СКВУ, який має відбутися незабаром у Торонто, Канада. Резолюція, що її схвалили і підписали всі представники професійних товариств закликала нашу громаду рішуче не допустити до розвалу СКВУ, що при невідповідному веденні того Конгресу може стати дійсністю.

Професійні товариства можуть і повинні мати поважний вплив на наше громадське життя і від цього ці товариства не відхиляються. Тут важливо ті прояви вміти поширити серед усіх членів тих товариств, а зокрема членів молодших поколінь. Завдання це — не надто легке, але при вмілому веденні і підході до тих проблем можна багато дечого зробити, що нині виглядає безнадійним. Маймо охоту і витривалість ті речі реалізувати. Тут йдеться не лише про механічну активізацію, але органічне плекання ідеї співідповідальности нас усіх за надбання батьків. „Не тягнутися в хвості", як це хтось сказав, але хотіти бути одними із провідних людей цієї дії. Організації наших професіоналістів мають велике майбутнє перед собою і нашою громадою.

Не тільки проблеми СКВУ були предметом дискусій на згаданій нараді.Над неполадками і розбиттям у наших громадах на терені ЗСА теж жваво дискутовано. Від пропозиції запропонувати о. шамбелянові Чомкові допомогу в його акціях для наладнання суперечок в нашій громаді аж до заклику до всіх своїх членів бути більше заанґажованими в загальногромадських справах велася мова. Рівночасно сказано було, щоб громадськими справами більше керували громадські, а не політичні організації. Професійні товариства серед своїх членів мають людей різних політичних напрямків і тому вони мають досвід як вести різні справи, щоб не завогнювати внутрішніх суперечок. Жадне з існуючих професійних товариств не хотіло б мати в себе якісь внутрішні розколи на тлі різних політичних розходжень. Такі самі тенденції існують і серед проводів і членства різних наших наукових установ, — як твердив д-р Ярослав Падох. Можливо, що багато із висловлених думок і поглядів потребувало конкретніших уточнень і дискусій. Висловлені думки і погляди не претендували бути кінцевими розв'язками.

Однією з найбільш цікавих думок була вимога, щоб професійні товариства не лише на терені ЗСА, але й в Канаді та інших теренах нашого поселення, старалися вести одну із провідних роль у веденні справ IV СКВУ. І якщо б дійшло до якихось непередбачених комплікацій, професійні товариства повинні бути в змозі представити Конґресові свою альтернативу, включно із добором людей на різні провідні становища в СКВУ. Це роля, до якої ті товариства досі ще не доходили, бо дуже часто „тягнулися в хвості" інших організаторів тих подій. Це свідчить, що є охота допомагати нашим громадам.

Коротка доповідь д-ра Осипа Мороза про „Будову завтрішнього дня сьогодні" давала дуже добре тло до дискусії.

Нарада не „відкрила Америки", ті проблеми були живими і раніше, але в обличчі існуючих сьогодні факторів така постава наших професійних товариств має дуже винятковe значіння.

Дотеперішні форми „зговорювання", чи „договорення" різних політичних сил не дали добрих вислідів. Чому б раз не спробувати дещо зміненої форми розв'язки згаданих проблем, тим більше, що повага і роля СКВУ повинна рости а не маліти.

Можна б поставити гасло: українські професіоналісти тепер слово за вами. Чи не варто прийняти виклик? Професіоналісти в спілці із купцями і промисловцями можуть створити поважну суспільну силу, яка зуміє знайти вихід із того балагану, в який загнали цю нашу громаду дотеперішні її політичні провідники.

Юліян Мовчан

АНТИСЕМІТИЗМ І УКРАЇНСЬКО-ЖИДІВСЬКІ ВІДНОСИНИ

(З нагоди українсько-жидівської конференції)

V.

Хоч на цю тему ми вже трохи сказали вище, проте аби було більш зрозумілою наша відповідь на це питання, слід на короткий час обмінятися ролями: ми, українці, станемо „жидами", а жиди — „українцями". І тому припустімо, що після створення самостійної ізраїльської держави в Палестині, на території Ізраїля залишилася як національна меншість певна частина українців — скажімо, 3-4 відсотки до загальної кількости населення Ізраїля. І ось, уявімо собі, що для того, щоб цілком і повністю урівноправнити українців з жидами і тим самим задоволити повністю національні потреби українців в Ізраїльській державі, там не тільки було створено Міністерство українських справ, але українці навіть дістали право на свою національну автономію в межах ізраїльської держави. Крім цього, аби ніхто не подумав, що українці в Ізраїлі в якійсь мірі дискриміновані, державні банкноти (гроші) поруч написів гебрейською мовою мали написи також українською мовою. І ось знову уявімо собі, що не зважаючи на все вищесказане, українці в Ізраїлі не тільки не оцінили все те, що ізраїльтяни намагалися їм зробити (окремих винятків до уваги не беремо), але, навпаки — в абсолютній більшості або були зовсім байдужі до своїх господарів, або часто навіть відверто ішли на співпрацю з ворожим сусідом, який знову хотів окупувати державу. І коли через пару років ізраїльська держава була знову окупована ворогом, тоді протягом короткого часу в складі різних державних установ, які здійснюють політику окупанта, опинилося аж 26 відсотків українців! І ось, врахувавши все вищезазначене, цікаво було б знати, як поставилися б тоді ізраїльтяни до української меншости в своїй державі? (Не забуваймо, що ми начебто „помінялися ролями", як пишуться ці рядки).

Напевно не панькалися б з ними, а поставилися б до них так, як і треба поставитися до коляборанта ненависного окупанта. Якщо так, то чому тоді українці мали б поставитися краще до жидівських помічників російського окупанта на українській землі? Бо те, що ми лише гіпотетично сказали про українців у Ізраїлі, те цілком і повністю реалістично треба сказати про жидівських поселенців в Україні у часі від Першої світової війни.

На обвинувачення, що українці кривдили жидів в Україні, пише Валентин Мороз: „Ви кажете, що ми кривдили жидів. Дайте нам хоч один приклад, щоб українці скривдили хоч одного жида в Палестині... Ми ніколи не йшли на вашу землю — ви йшли на нашу".

Свого часу в газеті „Ню Йорк Таймс" була поміщена стаття історика Лусі Давідовіц, в якій українці були названі „нацистами" і ще більше. Напевно знаючи, що таке обвинувачення всіх українців є наклепом проти нашого народу, Л. Давідовіц так само напевно не написала б цього, якщо б знала, що за наклеп вона буде покарана. Адже вона всіх німців не ображувала, дарма що гітлерівці знищили шість мільйонів жидів. Але українців такі автори не бояться прилюдно образити, бо знають, що ми покищо є підневільною нацією і нас можна „копати", бо ми безборонні.

Хоч цей наклеп проти нашого народу настільки абсурдний, що не потребує жадних спростувань, проте при цій нагоді не зашкодить пригадати бодай деякі факти, які доводять, що, не зважаючи на далеко недружнє ставлення жидівської меншости до українського народу, українці все ж таки намагалися і намагаються не тільки жити в дружбі з жидами, але також в разі потреби, наражаючи себе на смертельну небезпеку, ставати в їх обороні. Наприклад, під час Другої світової війни, як тільки гітлерівці розпочали свої лихої слави акції проти жидів, Організація Українських Націоналістів ухвалила була постанову, в якій суворо осудила винищування німцями жидівського населення. ОУН одночасно заявила, що тільки український народ як господар українських земель має право вирішувати справу своїх національних меншин — в тому числі і жидів.

Або ще. В той час, коли перед Другою світовою війною в роках 1937-39 майже всі держави Середньої Европи пішли за Німеччиною щодо запровадження в себе т. зв. Нюрнберзьких протижидівських законів, один тільки уряд Карпатської України, очолюваний доктором Августином Волошином, — як про те недавно писав в українській пресі один з діячів Карпатської України д-р Степан Росоха — рішуче спротивився прийняти ті варварські закони. „Тому-то, — писав д-р Росоха — Карпатська Україна за свого дуже короткотривалого існування була в ті роки в Европі оазою, в якій жидівські втікачі з Німеччини, Австрії, Угорщини, Польщі і т. д. не тільки не зазнали жадного переслідування, але навіть мали право набувати громадянство".

Уже не кажемо про те, що як під час громадянської війни 1917-20 років, так і під час Другої світової війни українці в значній мірі прислужилися в рятуванні жидів перед погромами московських та німецьких окупантів. Пригадую, як в свій час коваль Аврум Рижевський з містечка Черняхів на Житомирщині при кожній нагоді з вдячністю згадував, як мій дядько Роман з села Зорокова, Черняхівського району, переховавши його в своїй хаті під час денікінського погрому, тим самим врятував йому життя. Скажу про себе: з кількох моїх друзів, яких я вважав найвірнішими моїми приятелями, двох було жидівського походження (із зрозумілих міркувань їх прізвища тут оминаю).

Відомі також успішні зусилля Великого Митрополита Андрія Шептицького щодо рятування жидівського населення під час розгулу німецьких нацистів в роки Другої світової війни, в тому — лист Митрополита гітлерівському ґавляйтерові Гансові Франкові з гострим протестом проти винищування жидів. (На той лист Г. Франк відписав лайливого листа). Тоді Отці Студити переховали у підльвівському манастирі 150 жидів, — у тому числі рабина Кагана та синів рабина Левіна, хоч, як відомо, за це, згідно з нацистськими законами, в разі викриття Отцям Студитам грозила смерть.

З другого боку було б абсолютно несправедливо твердити, що всі жиди, живучи в Україні, співпрацювали лише з окупантом, а не з українцями. Так воно не було. Ще на початках українського визвольного руху, як довідуємося з Енциклопедії Українознавства, наприкінці XIX

(Закінчення на стор. 4)

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки та огляди, повинні присилати разом з двома примірниками даного твору до редакції „Свободи" також адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

ПОВІДОМЛЕННЯ!

70-ЛІТТЯ ТОВАРИСТВА ПРОСВІТИ ім. Т. ШЕВЧЕНКА

Найстарше Т-во на терені Монтреалю відсвятковує 70-ліття свого існування.

ЮВІЛЕЙНИЙ БЕНКЕТ відбудеться в суботу, дня 22-го жовтня 1983 р., год. 6:30 веч. у власній домівці, 252 вул. Ґордон, Вердон. Головний доповідач — **проф. Ярема Келебай.**

Друга частина свята ПРОСВІТИ — **ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ, який відбудеться в неділю, дня 11-го грудня 1983 р., о год. 3-ій по пол. у ПЛАТО ГОЛ.** Участь беруть: **оркестра ТРЕМБІТА СУМ, Танцювальний Ансамбль П. МАРУНЧАКА, мужеський хор УКРАЇНА УНО і Жіночий Хор при Просвіті.**

Половина приходу з концерту призначена для Організації „Взаємна Поміч" в Монтреалі.

Гостей бенкету і Учасників концерту щиро вітаємо!

ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ

Українська Вільна Академія Наук у США

ПОЖЕРТВИ на УВАН у США

Подаємо список жертводавців, які вплатили членські внески та пожертви для Академії від 10-го березня до 1-го жовтня 1983 року.

8,259.49 дол. — Л. Давидович (За заповітом);
по 300.00 дол. — Л. Диман, М. Шерома;
150.00 дол. — М. Громницький;
130.00 дол. — Б. Винар;
по 100.00 дол. — І. Джус, О. Скоп, Л. Терещенко;
по 80.00 дол. — М. Богачевська-Хомяк, Л. Винар, І. Каменецький, Г. Костюк, Б. Цимбалістий;
70.00 дол. — Й. Данко;
60.00 дол. — Н. Соневицький;
по 50.00 дол. — Арка Ко., А. Гувер, Я. Пеленський, Український Конґресовий Комітет (Лорейн);
45.00 дол. — Н. Пазуняк;
по 40.00 дол. — А. Адамович, Д. Гуменна, В. Качур, К. Косенко, О. Костюк, О. Кудрик, С. Процюк, І. Рудницький, І. Шевченко, Р. Шпорлюк;
по 30.00 дол. — о. В. Грабек, Д. Савдик, Д. Томащук;
по 25.00 дол. — В. Бусяк, Р. Загайкевич, о. В. Іващук, М. Кушніренко, О. Лобачевська, С. Нечипорук, А. Черняк;
по 20.00 дол. — В. та А. Кулик, О. Небеш, Й. Роніш;
по 15.00 дол. — А. Арсенів, Д. Ґрент;
по 10.00 дол. — М. Дорошенко, П. Ґула, Л. Кей, А. Мілянич;
5.00 дол. — П. Панків.

На вшанування світлої пам'яті:

1. **В. Кулик-Беклунд, від Д. Кулик, (Збірковий лист) $227.00**
2. **В. Білінського, від М. Шпетка, (Збірка на похоронах) 78.00**
3. **С. Чалишева, від К. Турянської 6.00**

Управа УВАН у США щиро дякує всім Жертводавцям. Зібрані пожертви будуть витрачені на видання англомовних „Аналів УВАН у США", на публікацію нової серії видань „Джерела до новітньої історі України" і на утримання бібліотеки і архіву Академії.

Пожертви, які можна відтягати від податку, просимо надсилати на адресу:

The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S., Inc.
206 West 100th Street • New York, N.Y. 10025

ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ УНС ЮТИКА-СИРАКЮЗИ, Н. Й.

повідомляє, що

в неділю, 16-го жовтня 1983 р., о год. 1:30 по пол. в залі Українського Народного Дому
1317 West Fayette Street, SYRACUSE, N.Y.

відбудуться

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

Окружного Комітету Відділів УНС ЮТИЦЬКО-СИРАКЮЗЬКОЇ ОКРУГИ

НА ПОРЯДКУ НАРАД:

1. Відкриття.
2. Перегляд-провірка організаційної праці Округи за останні місяці.
3. Обговорення осінньої кампанії.
4. Обговорення загальних союзових справ.
5. Внески, запити і закриття зборів.

До участи в зборах зобов'язані предсідники, секретарі, касири, конвенційні делеґати на 30-ту Конвенцію УНС і інші урядовці відділових управ, а саме:

Геркімер 192, Елмайра 271, Літел Фолс 330, Оборн 38, 202, 283, Ром 121, Сиракюзи 39, 317, Фултон 263, Ютика 58, 434, Горнел 215, Джонсон Ситі 21.

У зборах візьме участь —

Степан Гавриш, головний організатор УНС

За ОКРУЖНУ УПРАВУ:

Д-р ІВАН ГВОЗДА — *голова*
ВОЛОДИМИР ЗАПАРАНЮК — *почесний голова*
МИКОЛА ВЕЛИЧ — *касир*
ЯРОСЛАВ СЕНИШИН — *секретар*

Український день у Кергонксоні

Кергонксон, Н.Й. (Л.В.). — Український День у Кергонксоні, який ще має змінну назву „Український Фестиваль", що його організовує тут щороку Об'єднання Українців Кергонксону й околиці та Відділ 88-ий Українського Народного Союзу, відбувся тут успішно на Союзівці в сонячну неділю, 18-го вересня (якраз після великого Дня УНСоюзу напередодні, в суботу, на якому обрано було „Міс Союзівкою" красуню з Монтреалю Галю Волянську), з участю шести-семи сот гостей та з великою мистецькою програмою. Моттом Дня було — згадати „Забутий голокост" України 1932-1933 років.

Український День знайшов незвичайно великий відгук у навколишній американській пресі, яка темі Великого голоду в Україні і українській громаді тут, у вільній Америці, присвятила чимало вісток і більших та менших статтей, подаючи теж деякі світлини з Фестивалю й інших імпрез українців тут. Зацікавленню неукраїнської преси сприяла видана Об'єднанням Українців Кергонксону двомовна брошурка про великий голод з доброю інформативною статтею про Голокост України. Брошурку було розіслано на різні важливі адреси, включно з адресами засобів масової інформації, та вручено всім гостям — учасникам Дня і послано на адреси громадян українського походження в околиці (і активних у громадському житті й неактивних) з надією їх якраз і ще цим законтивізувати.

Під час Українського Дня, як це теж уже є традицією, роздавано тут безкоштовно спеціяльне видання „Українського Тижневика", англомовного часопису УНСоюзу, що спричило, наприклад, приєднати шість нових членів до УНСоюзу з тих українців-американців, що вже були зовсім відійшли від зорганізованої української громади (або до неї ніколи не належали), як про це розповів секретар 88-го Відділу УНСоюзу проф. Михайло Васьків, радіючи цим успіхом союзової публікації — „Юкрейнієн Віклі", що йому якраз сповняється тепер вже півстоліття віку появи. (Перше число появилося 5-го жовтня 1933 року).

Тема Великого голоду буде продовжена ще в цій дуже активній громаді дальшими відзначуваннями: спеціяльне соборне Богослуження відбудеться в неділю 16-го жовтня, перед хрестом коло православної каплиці св. Володимира на Союзівці, де служитимуть о. І.Калинович і о. д-р Б.Волошин. Після того місцевими силами буде влаштовано жалобну академію в пам'ять мільйонів жертв Великого голоду. Натомість цей Український День вміщав у собі „журбу і радість", які існували поруч у програмі, як вони існують і в житті.

Користаючи з чудової погоди, відразу після Служби Божої в церкві св. Тройці, кілька сот осіб, в тому багато неукраїнців, прибуло на Союзівку (а багато залишилися тут з попереднього Союзового Дня), щоб провести день в рідному і приємному гурті; скоштувати смачних українських страв і особливо — печива, що ним славляться кергонксонські пані, які невтомно коло страв і печива напрацювалися; оглядати барвисті виставки народного мистецтва; виграти на льотерії цікаві експонати та взяти участь у багатій мистецькій програмі, що була, як щороку, на високому артистичному рівні.

Мистецька програма розпочалася о 3-ій годині Дня виступом „Українських танцюристів з Асторії" (хореограф Галина Оприско з Асторії та Кергонксону), які виконали зворушливий танок „Вітаємо". Після цього барвистого вступу, що незвичайно припав до вподоби виповненій по вінця залі „Веселки", д-р Олег М.Волянський, голова Об'єднання Українців Кергонксону, привітав присутніх українською і англійською мовами, з огляду і на гостей - американців, зокрема законодавців та адміністраторів з повітів, міст і містечок, про присутність яких подбав у першу чергу всіх їх приятель емеритований адміністратор Союзівки та повітовий асамблімен Володимир Квас. Голова Об'єднання представив майстра церемонії інж. Романа Шведа, досвідченого й любленого тут конферансьє, бо він, хоч мешканець Філядельфії, але частий гість Союзівки. Р.Швед вів програму блискуче, представивши всіх важливих осіб, пояснюючи, заохочуючи й жартуючи, якщо було треба.

З короткою, але як же відповідною промовою виступив Данило Слободян, який розповів з глибиною про „Забутий Голокост" цього століття, — смерть від штучного голоду, створеного Сталіном, від семи до десяти мільйонів українських селян, навівши розповіді також про кількох щасливців, яким пощастило врятуватися втечею з СССР, щоб зажити після всіх своїх перипетій гарним і вільним життям уже тут, у вільній Америці. Промова Д.Слободяна була згодом майже в цілості поміщена в газеті „Елленвіл Нюз" з четверга, 22-го вересня, старанням кореспондента цього місцевого щоденника, де ще були поміщені ряд дописів і статтей про ці й інші голодові відзначування в околиці. Вдало Д.Слободян у промові пов'язав Великий голод із знищенням совєтами корейського літака, пригадав американцям, що українці вже багато десятків років стараються переконати Америку про брутальність, нелюдськість і забріханість совєтського режиму, про все те, що щойно тепер американці починають бачити на власні очі. Повстанням з місць і не короткою, а довгою „однохвилинною мовчанкою" вшанували тут присутні пам'ять всіх жертв червоного московського терору.

Наступним у програмі був виступ смичкового квартету, складеного із членів „Hudson Valley Philharmonic": Оксани Ленець, Маркіяна Батинського, Ендрю Сталя та Володимира Гритяка, які по мистецькому відіграли „Серенаду" Моцарта, цю серйозну й вимогливу чудову композицію для квартету: першої скрипки, другої скрипи, альта і чельо. „Українські танцюристи з Асторії" далі вивели з вервою і невичерпним гумором танки — „Чоботи" та „Цимбали", за що їх гаряче оплескувано.

Виступ вокально-музичного Ансамблю „Промінь", під керівництвом мґр Богданни Є.Волянської, був справжньою насолодою для присутніх. Ансамбль виконав чотири пісні, дві а капелля, а дві — із супроводом бандур: „Ой у саду, у саду...", українську народну пісню в обробці Гайворонського; „Ой, піду я до млина", народну пісню в обробці Євгена Козака; „Марш Україна" тих же композитора й поета. Сольо заспівувала сопрано Оксана Харук.

Із репертуару Школи Кобзарського Мистецтва бандуристи, які входять у склад „Променя", віртуозно заграли інструментальну річ „Буковинку"; грали: Ніна Гуменюк, Оля Ходоба, Михайло Невмержицький та Іван Леxіцький, а заля зачаровано слухала, щоб вибухнути згодом бурею оплесків.

Передостанньою точкою у програмі був виступ танцюристів з бравурним і традиційним „Гопаком", де молодь „дала лиха закаблукам", що викликало овацію в залі.

На кінець співав місцевий хор „Золотий Гомін" під орудою д-ра Олега Волянського. Це хор, складений за кількома вийнятками з емеритів, є постійним місцевим своєрідним клюбом, навколо якого гуртуються громадяни Кергонксону й околиці, що живуть тут на „Золотій Осені" й поза нею, і є теж у „золотих літах" переважно. Хор виконав такі пісні: „Ой, на горі пшениченька" (гармонізація Кошиця), „Чого мені тяжко" (Т.Шевченко — М.Волошин) та „Гей ви, стрільці січовії" М.Леонтовича. Публіка, видимо, була вдоволена й нагороджувала усіх виконавців — танцюристів, музикантів, співаків і керівників свята щирими оплесками, зокрема керівницю „Українських танцюристів Асторії", хореографа Галину Оприско, коли її попросив на сцену окремо конферансьє, бо це якраз 40 років тому вона заснувала свій цей Ансамбль, що продовжує славно традицію і її великого танечного вчителя — маестра Василя Авраменка, який поклав міцні підвалини під розвиток українського народного танечного мистецтва тут, в Америці, та й у всьому вільному світі, вишколивши таких хореографів, як заслужена ювілятка Галина Оприско та інші ентузіясти танцю.

Закінчено Український День в Кергонксоні висловом прилюдної подяки для всіх комітетових, які з посвятою працювали для успіху цієї імпрези, на чолі з Іваном Хоманчуком, який вповні відданий справі своєї громади. Не малу частину праці інформування англомовної преси про всі ці події, насамперед про Великий голод, виконала молода журналістка Галина Баранник, бо це її заходами переважно, при допомозі деяких інших громадян, появилися згадані прихильні відгуки по газетах і в радіо поблизького терену, про що вище була вже мова.

Вашинґтонські...

(Закінчення зі стор. 2)

ково важким обов'язком цілий цей організаційний апарат Громадського Комітету у Вашинґтоні, щоб подолати приїздові сотні автобусів та тисяч авт, які привезли на ці особливі дні двадцять тисяч українців до Вашинґтону.

* * *

Хвиля учасників походу, немов море, пливе у сторону Центру Кеннеді і точно о годині третій по полудні заповнює ґреґарну залю не втомленою, але повною очікування дальших переживань публікою. Хто казав, що українські імпрези не можуть починатися і кінчатися точно, цей побачив, що таки може бути інакше. Не в точності однак була вдалість Меморіяльного концерту, а в його небувалому виконанні. Такого хвилювання майже три тисячі присутніх, коли концерт розпочався збірним відспіванням трьома хорами при супроводі симфонічної оркестри американського, а відтак українського гимнів, які заля підхопила, ми, здається, ще ніколи не переживали.

Цей настрій публіки і хорів захопив і диригента, який з кожною точкою все більше показував свій ентузіязм, а члени його оркестри після заключної точки хору із опери „Тарас Бульба" плакали зі зворушення, як і багато слухачів на залі.

* * *

Скільки разів доводилося нам виходити із якоїсь імпрези з різними почуваннями, слухаючи критичних завваг сусідів, оглядаючи обличчя, на яких відбивалася втома, сонність чи знудження. Тим разом ми не бачили ні одного — ані молодого, ані старшого — обличчя, на якому не було б захоплення і тієї якоїсь виїмкової ясности, яке дає лише небуденне переживання. Незнайомі люди усміхалися один до одного та ділилися захопленням і враженнями. Знаєте, — шепнула мені у переході одна із знайомих, — мій муж, знаний із свого цинізму, вперше від тридцяти років був зворушений"... А таких на залі було дуже багато.

* * *

Десятки автобусів біля Центру втягали в себе оживлену, піднесену пережитим українську громаду. Ніхто не відчував втоми, недоспаних ночей, а лише підйом духа і радість, що тут був. Наш автобус повний пластової молоді не втихав до самого Ню Йорку. Навіть цій, так часто тепер знудженій, молоді, цей день дав небуденне переживання, яке залишиться назавжди у їх споминах.

Замість невянучого вінка на свіжу могилу Дорогої нам

бл. п. МАРІЙКИ АВДИКОВИЧ

складаємо на **ФОНД БУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ в Ню Йорку 100.00 долярів.**

Інж. ОРЕСТ і МАРІЯ ГЛАДКІ з ріднею

В П'ЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
Найдорожчого
МУЖА, БАТЬКА І ДІДУНЯ

бл. п. мґра

ЮРІЯ ВОНТОРСЬКОГО

буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СВЯТА ЛІТУРГІЯ

у Філядельфії, Па., в церкві св. Миколая
при 24-ій і Попляр вул.
в неділю, 16-го жовтня 1983 р., о год. 11:30 ранку

Дружина — БОГДАНА
Син — ОРЕСТ з дружиною ДАНОЮ
Внуки — АНДРІЙКО І ХРИСТИНКА

Відійшов воїн св. п. П. Кулинич

З України наспіла вістка, що там закінчив своє бездольне життя св. п. Петро Кулинич, колишній абсольвент Віденської ветеринарійної медицини та колишній вояк Української Повстанської Армії.

Народився св. п. П. Кулинич в сім'ї невеликого землевласника в 1896 році в Україні. Його матір походила зі знаної родини Медицьких та Дичковських.

Після закінчення середньої освіти він був мобілізований до австрійської армії, а відтак включився до щойно твореної Української Армії, з якою перейшов усю її бегенну.

Після пам'ятної очайдушної офензиви нашого генерала Грекова проти наступаючої польської армії, він попадає у вороже оточення, з якого вдається йому щасливо вирватись із зброєю в руках разом з його другом Пришляком.

Ця втеча врятувала його від горезвісних польських таборів для полонених Української Армії. Разом зі своїм другом ночами почали пробиватися до своїх рідних сторін, до своїх батьків. На жаль, вдома не зміг задержатись у зв'язку із постійними нічними наскокуваннями польської поліції. Тож у поспіху покидає рідний дім і якийсь час скривається в домі вуєчного брата його матері-дідича Зеновія Медицького, пізнішого власника „Ставро-пігійської друкарні" у Львові.

З дому Медицьких він перебирається до Відня, Австрія, де вступає на торговельні студії, а відтак переключається на студії медичної ветеринарії, яку закінчив дипломом в червні 1926 року.

Щоб мати змогу відкрити свою ветеринарну практику у Львові Петро Кулинич поробив заходи для нострифікації його віденського диплому. Він почав слухати виклади четвертого року Львівської ветеринарії при вулиці Кохановського. Та, на жаль, не довелось йому здійснити своїх намірів. Тодішня українська преса принесла сумну вістку, що Петро Кулинич, Отаманчук і Вербицький арештовані в зв'язку запідозрінням в убістві львівського шкільного куратора Станислава Собинского. Дата атентату була: середа (день забутий) в жовтні 1926 року.

Як з історії загально відомо, у Версальській палаті Парижу зібралась міжнародна Рада амбасадорів в 1923 році, яка своєю постановою визнала Східню Галичину „de jure" на 25 років для Польщі. В заміну за це польський уряд забов'язався дати українцям автономічні права та створити у Львові ук-

(Закінчення на стор. 4)

Ділимося сумною вісткою, що 7-го жовтня 1983 року, після важкої недуги, упокоївся

бл. п. проф. д-р

ТИМОФІЙ СОСНОВИЙ

ПОХОРОН відбувся у понеділок, 10-го жовтня 1983 р. на українському православному цвинтарі св. Андрія у С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті —

ОЛЬГА та ІВАН ПЕТРУНЧАК

У пам'ять Покійного складаємо на студії Українознавства в Гарварді 50.00 дол., на УВАН 50.00 дол. і на Богословську Семінарію в Бавнд Бруку 50.00 дол.

СЕРІЯ ЛЕКЦІЙ УНІГУ

Ню Йорк, Н. Й. — В серії лекцій Гарвардського Інституту (УНІГУ) проф. Омелян Пріцак виголосить доповідь на тему: „Україна між двома тисячоліттями", у якій він проаналізує досягнення та проблеми України на протязі останніх 1000 років та її перспективи на майбутнє. Доповідь буде виголошена в суботу, 15-го жовтня ц.р., о год. 4-ій по полудні в Українському Інституті Америки, при 2 Схід 79-та вулиця (ріг 5-ої авеню). О год. 6-ій цього ж дня тут відбудеться офіційне відкриття сезону та урочисте святкування 35-річчя Інституту. Буде спеціяльна програма і прийняття; пропонований даток 25 долярів від особи. Треба телефонувати на число: (212) 288-8660.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у США

має честь запросити Вас на

ДОПОВІДЬ

Юрія Шевельова

НА ТЕМУ

ЛИСТИ ПАНТЕЛЕЙМОНА КУЛІША В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЛИСТУВАННЯ

Неділя, 16-го жовтня 1983 року, о 2-ій год. дня
Будинок Академії, 206 Захід 100-та вулиця, Ню Йорк, Н. Й.

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КЛЮБ в НЮ ЙОРКУ
136 Друга Авеню — ДІМ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ

П'ятниця, 14-го жовтня 1983 року, о год. 7:30 вечора

УКРАЇНЦІ у БРАЗИЛІЇ

Коментар і прозірки з музичним супроводом подасть

ПЕТРО БОКАЛО

В невимовному болю повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що після тяжкої недуги відійшов у Вічність 8-го жовтня 1983 року, на 37-му році життя, наш Найдорожчий МУЖ, СИН, БРАТ і РІДНИЙ

бл. п.

ЛЮБОМИР МИХАЙЛО ЛАМПІКА

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відбудуться в похоронному заведенні П. Яреми, 129 Схід 7-ма вул., Ню Йорк, Н. Й.

ПАНАХИДА у вівторок, 11-го жовтня ц. р., в год. 7:30 веч.

ПОХОРОН в середу, 12 жовтня 1983 р., год. 9-та ранку — ПАНАХИДА і відставлення Тіла Покійного до церкви св. Юра (год. 9:30). Звідси після церковних відправ на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Опечалені в болю:

ХРИСТИНА — дружина
ЛЮБОМИР і МАРІЯ ЛАМПІКИ — батьки
ВІРА ҐАЙДОШ — сестра з мужем ІВАНОМ
СОЙКА, ІВАН, ЮРКО і РОМАН — родина
ІРИНА РЕШЕТУХА — теща
ЮРКО і МАРІЯ РЕШЕТУХА з дітьми — шваґри
Ближча і дальша Родина тут і в Україні

Замість квітів на могилу, проситься складати пожертви для політв'язнів з родинами в Україні.

МЕДИЧНИЙ ЖУРНАЛ НОВОЇ Англії інформує і рівночасно перестерігає перед надмірним вживанням вітаміни В-6 без лікарської контролі. Цю вітаміну можна купити без рецепти і багато осіб вживають її у надмірній кількості. Досліди виказали, що надмірність вітаміни В-6 в організмі створює хемічну незбалянсованість і такі особи починають помічати симптоми трясення рук, ніг, голови і загальне послаблення організаму. Журнал дораджує особам, які потребують додаткових вітамін, зокрема В-6, більше їсти риби, м'яса й інших насичених вітаміною В продуктів, а менше концентратів.

ЛІДЕР РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ більшости в Сенаті сен. Говард Бейкер заявив, що Сенат спробує прилучити законопроєкт про іміграцію до іншого законопроєкту, щоб таким чином приспішити амнестію для великої кількости іміґрантів, які прибули до цієї країни нелеґально і живуть тут вже декілька років. Республіканські сенатори думають, що таке потягнення Сенату змусить спікера Палати Репрезентантів Томаса О'Ніла винести цю справу на обговорення конгресової комісії, а потім на повну сесію Палати Репрезентантів і полагодити її принаймні в першій половині наступного року. Демократам вигідніше було б заховати згаданий законопроєкт „під сукно" з огляду на президентські вибори.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — Редакція.

Гарвард про Галичину

Кеймбридж, Масс. (ФКУ). — „Соціялізм вГаличині - поява польської суспільної демократії та українського радикалізму (1860-1890)" — це наголовок найновішого видання українського наукового центру в Гарварді. Книжка невеликого формату, начислює 180 сторінок тексту і майже 50 сторінок приміток, і коштує 8.50 дол. Автор книжки є молодий науковець, випусник університету Мишиґен в Анн Арборі, Іван Павло Химка.

Свою цікаву тему автор починає детальним з'ясуванням історії польських ремісничих спілок в Галичині після скасування цехів 1860 року; подає багато інформацій про орґанізацію „Ґвязда" в Кракові та Львові про ролю польських демократів в організації ремісників, про страйки львівських друкарів в 1970-73 роках, про радикалізацію цих рухів і евентуальну появу соціялістичних поглядів серед польських громадських провідників.

При опису української діяльности 1860-70-их років І. Химка пише, що соціялізм серед українців не постав з ремісничих спілок, як це було у поляків, а радше з політичних угруповань. Він характеризує найсильніші українські політичні течії Галичини того часу як москвофільство, українофільство або народовство, і соціялізм або радикалізм.

Багато тексту присвячено М. Драгаманову і його діяльності, специяльно його конфронтації з москофільством. Подано інформації про С. Подолянського та О. Терлецького. Описано також діяльність українських студентських груп „Січ" у Відні, „Дружній Лихвар" та „Академический кружок" у Львові та ролю галицького духівництва як посередника між інтелектуалістами та простим народом. Присвячено немало уваги М. Павлишинові та І. Франкові як двом з молодшого покоління, котрі, відкинувши москофільство та народовство, перейняли тези українського радикалізму. Згадано також арешт Еразима Кобилянського в 1877 році, суд над соціялістами у Львові 1878 році та реакції духівництва та галицького суспільства.

В дальших розділах подано діяльність польських соціялістів та їх організацій в Кракові та Львові в 1870-80-их роках, як також і діяльність українських соціялістів. Часто автор звертається до часописів „Правда", „Друг", „Громадський Друг" й інших. Химка подає опис, як українські соціялісти, не маючи великої підтримки в ремісничих спілках (що були переважно польські), шукали для свого руху широкої громадської підтримки спочатку в Бориславі серед робітників, а далі серед селянства. Згадано також діяльність Анни Павлик у Косові, Івана Максим'яка в Купновичах, Григорія Римара в Добрівлянах, Панаса Мельника в Волі Якубовій та інших.

В останньому розділі описано обставини, в яких постали Русько-Українська Радикальна Партія та польська Партія Робітнича в 1890 році. Згадано багато різних діячів, головно студентських активістів, як Северин Данилович, Теофіль Окуневський, Гілярій Гарасимович, Вячеслав Вудзиновський, Станислав Козловський, Фелікс Дашинський, Осип Маковей, Микола Ганкевич, Кирило Трильовський та інші.

Підсумовуючи свою працю, І. Химка порівнює Галичину 1860 року з новою Галичиною 1890 року. За цих 30 літ захитано необмежену владу польської шляхти, яка після реформ в 1860 році перебрала усю владу в Галичині. За цей час українські маси перейшли метаморфозу. Створено політичну базу, на якій постала основа дальшого національного відродження.

Для більшости українських молодих читачів ця книжка є дуже добрим, в доступному й легкому стилі удокументуванням історії Галичини другої половини XIX сторіччя.

Дуже добре, що книжка розглядає паралельно розвиток польського та українського соціялізму. Трактування українського соціялізму, і взагалі української історії, в контексті загальних історичних подій Европи того часу надає правильну ретроспективу становища нашого народу і поняття, чому справи так склались, а не інакше. Поява книжки І. Химки є важлива і тим, що в ній включено виїмково багато джерельного матеріялу, наприклад, з Архіву державного Кракова і краківського воєвідства, документи архіву комітету центрального ПЗПР у Варшаві, Гавз- і Гоф- Штатсархіву у Відні, з відділу рукописів Інституту Літератури АН УССР в Києві, з Львівського обласного архіву у Львові та з університетських бібліотек у Відні, Варшаві, Кракові, Ленінграді, Києві та Львові, де саме проводив свої дослідження Химка.

Важливе і те, що український читач, маючи тепер працю І. Химки, не мусить далі полягати на совєтську псевдо-науку, що донедавна була хіба однією з більш галасливих джерел інформації про розвиток соціялізму на Україні. Наприклад, у 1978 році Інститут Суспільних Наук при АН УССР видав в Києві книжку С. М. Трусевича „Суспільно-Політичний рух у Східній Галичині в 50-70-их роках XIX ст.". (166 ст., тираж лише 900 примірників). Книжка аж кишить недоліками, які є типово совєтської продукції. Трусевич, хоч пише про Галичину під Австро-Угорщиною, вміло не використовує ні одного джерела з Відня (бо, напевно, не мав права виїхати до Відня на досліди). Він цілком ігнорує існуючу не совєтську історіографію про Галичину, ту що постала після російської революції. Він цитує Маркса, Енгельса і Леніна без потреби і виказує надмірну здібність, коли цитує Брежнєва аж чотири рази, а натомість не цитує ні одної сучасної польської праці на цю тему. Перекривлююча совєтська ідеологія цілком спотворює читачам поняття селянства, капіталізму, чи особливо вплив російського радикалізму і російської революції на Галичину. Трусевич не розрізняє між галицькими москофілами, народовцями чи радикалами. В нього важливий лише соціялізм, який, між іншим, де б він не існував, усе шукав єднання з російськими демократами!

На щастя, українці в діяспорі мають нагоду досліджувати свою історію без нагляду поліційного апарату Москви. Можна трактувати Гарвардську книжку про Галичину як протидію плянованій деґенерації українських совєтських історичних досліджень. Рівнож видана в друкарні Гарвардського університету, ця книжка буде мати широке розповсюдження в міжнародному науковому ринку (друкована тиражем 1500 штук). Цікаво чи вона спровокує совєтських писак міняти свої тези про історію Галичини.

Антисемітизм...

(Закінчення зі стор. 2)

століття в складі Старої Громади бачимо кілька жидів (В. Беренштам, Рубінштейн), як також в Революційній Українській Партії (РУП) були членами кільканадцять жидів, які об'єднувалися в окремий гурток при РУП, серед яких особливо активним був публіцист М. Гехтер.

У Галичині жиди співпрацювали з українцями в соціялістичному русі, як пізніше (1920-39) також на Закарпатті. До небагатьох закордонних жидів, які прихильно ставилися до українського руху в своїх публікаціях, належав англійський журналіст Дж. Рафалович. В УССР кілька культурних діячів жидівського походження були заанґажовані в українській національній опозиції (наприклад, Й. Гермайзе і правник З. Маргуліс — обидва були засуджені на процесі СВУ 1930 року).

Чималий вклад зробили жидівські мешканці України також до українського культурного процесу, до якого активно включилися після революції, зокрема, в літературній ділянці. Йдеться передусім про таких поетів, як Л. Первомайський, С. Голованівський, І. Кулик, А. Копштейн, А. Кацнельсон, Р. Троянкер та інші, а з прозаїків — Н. Рибак, Л. Смілянський, В. Торин. З драматургів визначався Л. Юхвид, а з дослідників літератури та критики — Я. Айзенщток, А. Лейтес, С. Щупак, І. Стебун (Кацнельсон), Л. Юдовська, О. Борщагівський, Є. Едельгайм, А. Гозенпуд та ще раніше Олена Курило, підручник якої з української мови і досі вважається одним з найкращих, яких тільки створило українське мовознавство.

Будучи студентом вечірнього відділу Українського Інституту Журналістики в Харкові на початку тридцятих років, я не можу не згадати з великою приємністю викладача української мови доцента Догадька (на жаль, вже не пригадую його імени), який був жидівського походження і щиро та чесно, обравши фах викладача української мови, віддав себе на службу української молоді. Шана і дяка йому та всім іншим особам його національности, які віддавали свої знання і свою працю для нашого народу.

Навіть опинившись на еміґрації, деякі жиди не припинили продовжувати свою працю на ниві української культури. Як подає ЕУ, помітним явищем була ініціятива жидівських емігрантів з України в ЗСА в 1910 роках, які вирішили створити український театр. Завдяки стараннням цих емігрантів у Філядельфії 1910-12 років існувала жидівсько-українська трупа І. Ґрінберґа; в 1916-17 роках існував мандрівний театр І. Ельгарда (Ісидор Ельгардів); в 1917-28 роках Д. Медовий мав у ЗСА українсько-жидівські театральні трупи, які ставили український побутовий репертуар і таким чином популяризували українську театральну культуру.

Як запобігти новим голокостам?

На мою думку, на це питання, як і дуже споріднене з ним — як позбутися антисемітизму? — в основному я вже дав відповідь.

Якщо зокрема йдеться про антисемітизм в СССР, то багаторічний досвід показав, що подібно, як у минулому, жиди мало скористали з того, що пішли на співпрацю з червоними московськими імперіялістами, так само вони нічого не скористають і в майбутньому з такої співпраці (звичайно, маю на увазі не всіх жидів, а лише тих, що пішли на ту співпрацю). Бо хоч ті жиди, які коляборували з окупантом, користувалися тимчасовими привілеями, проте це було доти, поки було це вигідним московсько-комуністичному окупантові. Коли совєтам ставало „круто", вони знову хапалися за свою давню зброю — нацьковування населення на жидів: „Бєй жідов — спасай Расєю!", які, мовляв, були винні за всякого роду безладдя в імперії.

На щастя, все більше жидів, щоб не повторити трагічних помилок минулого, нарешті прагне знайти спільну мову з українцями — народом, на землях якого не тільки проживає (в порівнянні з іншими республіками СССР) найбільше жидівського населення, але від якого також у великій мірі буде залежати майбутнє совєтської імперії. У світлі цього можна щиро вітати недавно створене в Ізраїлі Товариство Жидівсько-Українських Зв'язків, головою і фактичним організатором якого є наш земляк з Одеси, а тепер громадянин Ізраїля — невтомний Яків Сусленський.

Для тих жидів, які живуть і далі старими категоріями, можемо лиш нагадати, що, як довго вони гратимуть в одну дудку з нашим смертельним ворогом — червоною Москвою і тим самим вороже ставитимуться до державно-політичної незалежности України, так довго покращення відносин поміж нашими обома народами не настане.

Нарешті ще одно: аби оминути в майбутньому повторення минулих трагедій, жиди, нарешті, повинні в своїх діях навчитися контролювати свої „почуття міри", тобто, знати, як далеко можна йти, аби знову не попасти в небезпечний конфлікт з населенням, серед якого доля судила їм жити.

МЕДИЧНИЙ ЖУРНАЛ Нової Англії на підставі довших студій стверджує, що пересічний американець живе тепер довше, але великий відсоток старших осіб занедбали, правдоподібно з фінансових причин, своє здоров'я і дуже багато пенсіонерів хворіють хронічними хворобами, які зовсім не уприємнюють життя, а радше навпаки, роблять його тяжким. Журнал при тому пригадує, що тисячі старших осіб перебувають сьогодні в лічницях, закладах для старших осіб, регабілітаційних центрах, санаторіях тощо.

СЕНАТОР ДЖАН ГАЙНЦ, республіканець з Пенсильванії, обвинуватив тютюнову індустрію, що вона ще й досі не винайшла способів, щоб запалена цигарка сама гасилась тоді, коли курящий заснув в ліжку чи на софі. Від запалених цигарок гине дуже багато осіб в пожежах, головно невинних малих дітей і старших осіб. Сен. Гайнц підкреслив, що 16 осіб гине кожного дня в ЗСА, або зазнають страшного попеченя від недбальства тютюнової індустрії. Він заповів, що внесе в Сенаті окремий законопроєкт, який вимагатиме полагодження цієї справи індустрією, або великих покарань тих, які спричиняються до смертей багатьох тисяч осіб кожного року.

Хор „Прометей"...

(Закінчення зі стор. 1)

— піснею здобувати приятелів серед чужих і своїх".

Чоловічий хор "Прометей" народився осінню 1962 року за ініціятивою діячів хорового мистецтва в особах Омеляна Татунчака, Маріяна Капія та Ярослава Бернадина, і в початках складався переважно з колишніх членів хорів „Ватра" і „Кобзаря". Визначне місце в організації „Прометея" належиться маестрові Іванові Задорожному, котрий і був його першим диригентом. Завдяки його здібностям хор скоро виріс до такого мистецького рівня, що з'єднав і признання і подив не лише українських, але і чужинних слухачів.

В наслідок несподіваної втрати диригента сл. п. Івана Задорожного, хор захитався, однак свою працю продовжував, — переходово диригували Володимир Тритяк і бл. п. Роман Степаняк.

Щасливим збігом обставин в 1968 році вдалося управі хору запросити на постійного мистецького керівника хору диригента і композитора Михайла Длябогу. Під його вмілим проводом хор працює до сьогодні.

Хор „Прометей" завдячує диригентові М. Длябозі також свій збільшений і відмолоджений склад, своє мистецьке обличчя та довгорічний творчий шлях. „Прометей" на сьогодні голосово вирівняний, товарисько зжитий, складається в рівній мірі із молодих голосів, як і ветеранів хорового співу.

Диригент М. Длябога не боїться вийти з тісноти нашого традиційного хорового репертуару — в модерну українську творчість у всіх формах, також частково світового репертуару, віддзеркаленням чого і є програма ювілейного концерту у двадцятиліття. В цьому відношенні хор „Прометей" є чи не єдиним, унікальним на поселеннях, в чому безперечна заслуга диригента М. Длябоги.

На протязі свого існування „Прометей" концертував у майже всіх головних містах Америки та Канади, а в 1980 році зреалізував амбітний намір концертового турне в чотирьох країнах Західньої Европи. Своїм музично вартісним репертуаром та хоровою майстерністю здобув „Прометей" прихильні відгуки музичних критиків і концертової публіки в містах Великобританії (Манчестер, Бредфорд, Лондон), Франції (Лор'єнт, Нант, Париж), Голляндії (Утрехт) і Західньої Німеччини (Мюнхен).

До мистецького успіху у великій мірі причинилися акомпаньяторки, які впродовж довголітньої праці хору з відданям і посвятою співпрацювали з хором. Від заснування хору через довгі роки акомпанювали: Лідія Бульба, Ірина Чума, згодом Галя Мазурок - Рей, а від 1979 року — Ірина Пелех (нещодавно одружена із співаком „Прометея" М. Зваричем), яка внесла до хору великий талант і знання. Короткий час акомпаньювали піяністки: Дозя Сигіда, Христина Остапович і Оленка Куземська.

Не від речі буде тут згадати голів управ хору, котрі багато вклали організаційного хисту і енергії для розвитку „Прометея" — ними були по черзі: Ярослав Безнадин, Ігор Правдюк, Олександер Білик, Маріян Капій, Олег Збир, Микола Касіян, Ігор Кушнір і теперішній голова Омелян Татунчак.

Закінчивши цю славну „біографію" хору, голова О. Татунчак підкреслив це преважливу й дуже амбітну справу, яку „Прометей" хоче здійснити через півроку, — поїхати вдруге до Европи — на квітень-травень 1984 року, де в Швайцарії в місті Монтре відбудеться Міжнародний фестиваль хорів. „Прометей" зголосив свою участь у цій світовій компетиції і, коли українська громада цих знаменитих українських хористів підтримає, — то вони поїдуть до Монтре спробувати там своїх мистецьких сил, бо почуваються впевнено, що вони мають багато шансів вийти в цьому світовому змаганні переможцями.

Відійшов...

(Закінчення зі стор. 3)

райнський університет. Після упливу 25 років про долю приналежности Східньої Галичини мало вирішити всенародне голосування галицьких громадян. Цієї постанови Ради амбасадорів Польща не виконала, а справу українського університету сторпедував убитий куратор Станислав Собінскі.

Відомим також є, що після програної війни з поляками, колишні українські вояки заснували Українську Військову Організацію (УВО), яка своїми політичними актами з підпілля почала відповідати на безправ'я і кривди, заподіяні українському народові польською адміністрацією.

З оповідання господині, в якої жив Петро Кулинич, авторові цих рядків стало відомим, що Петра Кулинича піддано в слідстві спеціяльним тортурам, які пошкодили його нервову систему, що зробило його хворою людиною до кінця його життя, живучі на ласці родини. Польська прокуратура була змушена звільнити його з в'язниці на підставі карного кодексу, який не дозволяв засуджувати хворого підсудного тим більше, що хворобу він набув під час слідства.

Блаженної пам'яті Петро Кулинич був людиною стійкого характеру. З натури він був замкнений сам у собі. Був загально люблений усіми. Тяжко уявити собі, щоб хтось міг його ненавидіти. Єдиним виїмком тут були українці, що під час війни з поляками ухилялися від служби в Українськоі Армії. Супроти таких він був строгий, а часом навіть безпощадний. Своєї душі не відкривав навіть перед найближчою своїю родиною. Доказом цього може послужити факт, що коли після звільнення з тюрми з'явився в домі батьків, він не згадав ані словечком про останню свою трагедію, а сказав лише, що він прийшов попрощатися з родиною, бо він вступає до манастиря Отців Студитів в Угневі, біля Львова. Реґуляміни цього манастиря забороняли монахам бачитись з родиною.

В цьому манастирі прожив Кулинич понад один рік, поки розпучливі листовні заклики його батька не вплинули на зміну його рішення жити монашим життям. Він скинув зі себе чернечі одяги і прийшов до дому батьків і родини, яка утримувала його весь час його недуги.

Про його особисту життєву трагедію ніхто нічого не знав. Знали всі, що він хворий, але чому і за що був мучений, цього ніхто не знав. Він зійшов з цього світу, як той безіменний плугатор. Вмираючи далеко поза Галичиною, він залишив заповіт, що хотів би бути похоронений біля могили своїх батьків. Цю останню його волю виконав один із його братів, який перевіз його тлінні останки і похоронив біля його батьків.

Дмитро Кулинич